

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету фінансів та обліку
Андрій КІЗИМА
" _____ 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
" _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни
“СТРАХОВІ ПОСЛУГИ”

ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 23 Соціальна робота
спеціальність – 232 Соціальне забезпечення
освітньо-професійна програма – “Соціальне забезпечення”

Кафедра фінансів ім. С. І. Юрія

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Залік / екзамен (семестр)
Денна	4	7	32	14	3	6	95	150	Залік (7)

Тернопіль – 2024

Робочу програму склала доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія, доктор філософії Ірина ГУЗЕЛА.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансів ім. С. І. Юрія, протокол № 1 від 26.08.2024 р.

Завідувач кафедри фінансів ім. С. І. Юрія
д-р екон. наук, професор

Андрій КРИСОВАТИЙ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 232 Соціальне забезпечення, протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.

Голова групи забезпечення спеціальності,
канд. екон. наук, доцент

Галина КУЛИНА

Гарант ОПІ,
д-р екон. наук, професор

Микола СТЕЦЬКО

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “СТРАХОВІ ПОСЛУГИ”

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ “СТРАХОВІ ПОСЛУГИ”

Дисципліна – Страхові послуги	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань - 23 Соціальна робота	Статус дисципліни - блок вибіркових дисциплін Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів – 3	Спеціальність – 232 Соціальне забезпечення Освітньо-професійна програма – «Соціальне забезпечення»	Рік підготовки – 4 Семестр – 7
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції – 32 год. Практичні заняття – 14 год.
Загальна кількість годин: 150 год.		Самостійна робота – 95 год. Тренінг – 6 год. Індивідуальна робота – 3 год.
Тижневих – 10 год. Аудиторних – 3 год.		Вид підсумкового контролю – залік

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ “СТРАХОВІ ПОСЛУГИ”

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Страхові послуги» є оволодіння студентами теоретичними та практичними навичками забезпечення потреб юридичних осіб і громадян у страховому захисті, а також формування знань щодо змісту та організації роботи страховиків. Предметом вивчення дисципліни «Страхові послуги» є організація роботи страховиків щодо забезпечення та реалізації потреб юридичних осіб і громадян у страховому захисті; система відносин між сторонами страхової угоди з приводу купівлі-продажу страхових послуг. Об'єктом вивчення дисципліни є сукупність економічних відносин між страховиком та страхувальником.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Страхові послуги» є:

- визначення об'єктивної необхідності страхових послуг;
- з'ясування раціональної організації роботи страховика по реалізації страхових послуг;
- дослідження сутності страхових послуг, що надаються фізичним і юридичним особам в галузі майнового, особистого страхування та страхування відповідальності;
- дослідження сутності та специфіки страхування кредитних і фінансових ризиків, автотранспортних ризиків, авіаційних ризиків;
- розуміння особливостей страхування посівів сільськогосподарських культур, страхування тварин в сільськогосподарських підприємствах;
- вивчення методів організації роботи страховика щодо реалізації страхових послуг;
- вивчення методів розрахунку страхових тарифів та платежів.

2.3. У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

- знати термінологію та чинне законодавство з питань організації страхової справи та надання страхових послуг;
- володіти знаннями щодо етапів процедури укладення та ведення страхової угоди та застосовувати на практиці фахові навички що стосуються андеррайтингу, систем страхового забезпечення, врегулювання вимог страхувальника щодо відшкодування збитків;
- розуміти сутність та специфіку страхового захисту життя та пенсій громадян, володіти знаннями щодо організації роботи страхової компанії, пов'язаної із здійсненням страхування життя та пенсій;
- володіти знаннями та на практиці застосовувати навички щодо надання страхових послуг у частині обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті, добровільних видів страхування від нещасних випадків;
- розуміти особливості організації добровільного та обов'язкового медичного страхування, страхування на випадок хвороби, безперервного страхування здоров'я, медичного страхування громадян, котрі виїжджають за кордон;
- показати належний рівень знань щодо підприємницьких ризиків і оцінки потреб підприємця у страховому захисті та організації і проведенні страхування на випадок вогню, стихійного лиха та крадіжки, страхування від перерв у виробництві внаслідок знищення або пошкодження застрахованого майна;
- розуміти особливості механізму страхового захисту аграрного сектору економіки;
- володіти фаховими знаннями і навичками щодо специфіки страхування технічних ризиків, страхування кредитних і фінансових ризиків;
- розуміти сутність та специфіку автотранспортних ризиків, авіаційних ризиків;
- володіти знаннями щодо особливостей страхування майна і відповідальності громадян.

3. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «СТРАХОВІ ПОСЛУГИ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАДАННЯ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ. ОСОБЛИВОСТІ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В ОСОБИСТОМУ СТРАХУВАННІ ТА СТРАХУВАННІ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ РИЗИКІВ

Тема 1. Страхові послуги та особливості їх реалізації

Страхова послуга як специфічний товар. Ознаки, які характеризують страхову послугу. Визначення та особливості страхової послуги. Економічна необхідність надання страхових послуг фізичним і юридичним особам та розширення їх асортименту.

Класифікація страхових послуг за: способом споживання; критерієм клієнта; об'єктами страхування; формами здійснення.

Роль маркетингу у страховій діяльності. Служба маркетингу страхової компанії та її функції. Маркетингові дослідження і маркетингова політика страховика. Інструменти маркетингу та їх вплив на страхову діяльність.

Вивчення і формування попиту на страхові послуги. Система продажу страхових послуг («канали збуту»). Безпосередній (прямий) продаж. Продаж через страхових посередників. Продаж через нестрахових посередників (банки, Інтернет, спеціалізовані місця продажу та ін.).

Роль страхових посередників у реалізації страхових продуктів. Права і обов'язки страхових посередників. Вимоги законодавства України до страхових посередників. Роль реклами у наданні страхових послуг. Види страхової реклами і вимоги до неї.

Страховий продукт. Ціна страхового продукту. Реалізація страхового продукту. Засоби сприяння реалізації страхових продуктів. Реалізація страхових продуктів та основні її етапи: аквізиція; супровід договору страхування; дії при настанні страхового випадку та страхове відшкодування.

Контроль страхових компаній та органу страхового нагляду за реалізацією страхових послуг.

Тема 2. Порядок укладання та ведення страхових угод

Поняття та сутність страхової угоди. Етапи страхової угоди: заява про страхування; андеррайтинг; укладання договору страхування; видача полісів; врегулювання вимог страхувальника щодо відшкодування збитків.

Заява про страхування: форма, зміст, значення.

Андеррайтинг: оцінка ризику, вирішення питання про прийняття об'єкта на страхування; визначення термінів, спеціальних вимог, обсягів і розмірів страхового покриття; франшиза; розрахунок страхової премії. Система страхового забезпечення.

Процедура підготовки та укладення договору страхування.

Страховий поліс як форма договору страхування. Зміст та структура страхового полісу. Страхове свідоцтво. Страховий сертифікат.

Правила та умови страхування.

Врегулювання вимог страхувальника щодо відшкодування збитків. Дії страхувальника при настанні страхової події. Дії страховика щодо розслідування характеру і розмірів збитків. Акт про страховий випадок. Виплата відшкодування.

Тема 3. Страхові накопичувальні послуги

Необхідність і значення страхового захисту життя та пенсій громадян. Особливості страхування життя.

Класифікація видів страхування життя. Поняття про захисні, нагромаджувальні та змішані види страхування життя. Індивідуальні та колективні види страхування життя.

Характеристика страхових послуг зі страхування життя на вітчизняному страховому ринку. Порядок здійснення основних різновидів нагромаджувального та змішаного страхування життя: традиційних видів змішаного страхування життя, страхування життя дітей до повноліття і вступу в шлюб; страхування дітей для отримання освіти; родинного страхування та інших видів.

Порядок страхування життя для отримання додаткової пенсії.

Основи побудови тарифів зі страхування життя. Таблиця смертності та її значення.

Організація роботи страхової компанії, пов'язаної із здійсненням страхуванням життя та пенсій. Порядок укладення і обслуговування страхового договору.

Організація роботи страхової компанії щодо визначення страхових і викупних сум, порядок їх виплати страхувальнику, спадкоємцям або визначеним для цього особам.

Тема 4. Страхові послуги у разі нещасних випадків

Необхідність і значення страхового захисту громадян від нещасних випадків. Розвиток і сучасний стан страхування. Форми і види страхування. Обов'язкові види страхування від нещасних випадків.

Суб'єкти страхування від нещасних випадків. Обсяг страхової відповідальності. Страхова сума. Страхова премія і порядок її сплати. Визначення розміру страхових сум за наслідки нещасних випадків.

Одержувачі страхової суми у випадку смерті застрахованого. Відмова у виплаті страхової суми. Особисте страхування від нещасних випадків на транспорті. Інші види обов'язкового страхування від нещасних випадків.

Добровільні види страхування від нещасних випадків та умови їх проведення. Індивідуальне страхування громадян від нещасних випадків. Страхування дітей від нещасних випадків. Страхування туристів від нещасних випадків. Інші види добровільного страхування від нещасних випадків.

Тема 5. Медичне страхування

Необхідність, розвиток і сучасний стан медичного страхування. Суб'єкти медичного страхування і взаємовідносини між ними. Форми проведення медичного страхування та їх

особливості. Обов'язкове медичне страхування. Обсяг відповідальності страховика. Страхова сума. Порядок визначення розміру страхових премій і порядок їх сплати в медичному страхуванні. Права і обов'язки сторін страхових відносин. Організація роботи страхової компанії, пов'язана з настанням відповідальності за фактом страхового випадку.

Добровільне медичне страхування. Договір страхування. Обсяг відповідальності страховика. Термін страхування. Страхова сума. Страхова премія. Порядок виплати страхового забезпечення. Відмова у виплаті. Медичне страхування громадян, які виїжджають за кордон.

Тема 6. Страхування підприємницьких ризиків

Зміст поняття «підприємницькі ризики». Роль страхування у забезпеченні потреб підприємця в страховому захисті. Форми і види страхування підприємницьких ризиків.

Страхування на випадок вогню, стихійного лиха та крадіжки. Основний та додатковий договори страхування. Характеристика основних умов страхування.

Документи, необхідні для виплати страхового відшкодування.

Страхування від перерв у виробництві внаслідок знищення або пошкодження застрахованого майна.

Страхування відповідальності товаровиробників за якість продукції, що виробляється; за забезпечення зайнятості робочих місць; за забруднення навколишнього середовища; страхування працівників від нещасних випадків за рахунок коштів підприємства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СТРАХОВІ ПОСЛУГИ У СФЕРІ МАЙНОВОГО СТРАХУВАННЯ ТА СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Тема 7. Страхування сільськогосподарських ризиків

Економічні завдання страхування в сільському господарстві. Розвиток і сучасний стан страхування майна виробників сільськогосподарської продукції.

Форми й види страхування майна сільськогосподарських підприємств. Страхування врожаїв сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності.

Страхові ризики і характеристика страхових випадків. Визначення вартості врожаю, обчислення й порядок сплати страхових премій. Організація роботи страхової компанії по визначенню збитків і страхового відшкодування. Визначення факту й причин загибелі (пошкодження) врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень. Оцінка збитків при загибелі (пошкодженні) врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень.

Страхове відшкодування. Страхування сільськогосподарських тварин. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхові ризики і страхові випадки. Визначення страхової вартості тварин, обчислення й порядок сплати страхових премій. Особливості роботи по визначенню обсягу збитків і суми страхового відшкодування. Визначення факту й причин загибелі (ушкодження) тварин. Оцінка збитків при загибелі (пошкодженні) тварин. Виплати страхових відшкодувань. Страхування будівель та іншого майна сільськогосподарських підприємств.

Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхові ризики і страхові випадки. Визначення страхової вартості майна, розмір та порядок сплати страхових премій. Особливості роботи по визначенню обсягу збитків і суми страхового відшкодування. Визначення факту й причин знищення (пошкодження) майна. Оцінка збитків та особливості виплати страхових відшкодувань.

Тема 8. Страхування технічних ризиків

Необхідність, сутність, роль та значення страхування технічних ризиків. Розвиток страхування технічних ризиків на ринку страхових послуг України. Страхове покриття. Страхова сума. Фактори ризику. Страхове відшкодування.

Види страхування та характеристика їх умов. Зарубіжний досвід страхування технічних ризиків та можливості його застосування в Україні.

Страхування будівельно-монтажних ризиків. Страхові ризики. Страхова сума. Збитки, що не підлягають відшкодуванню.

Порядок та умови страхування машин від поломок. Порядок та умови страхування електронної техніки. Основні причини, з яких збиток не відшкодовується.

Страхування післяпускових гарантійних зобов'язань. Причини відмови від страхування післяпускових гарантійних зобов'язань.

Тема 9. Страхування кредитних і фінансових ризиків

Необхідність, сутність роль та значення страхування у фінансово-кредитній сфері.

Взаємозв'язок кредиту і страхування. Сутність та економічний зміст страхування кредитів. Форми забезпечення кредитів: матеріальна або юридична.

Характеристика основних організаційних форм страхування кредитів. Страхування товарних кредитів. Страхування інвестиційних кредитів. Страхування споживчих кредитів. Страхування матеріальних цінностей, що передаються в заставу. Страхування експортних кредитів. Основні різновидності страхування кредитів: страхування ризику непогашення кредиту; страхування майнової застави (іпотеки).

Специфічні види страхування при страхуванні кредитних ризиків: страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту; страхування виданих гарантій (порук) і отриманих гарантій (порук) та порядок їх здійснення.

Страхування комерційних (товарних) та споживчих кредитів (продажу товарів на виплату).

Особливості страхування банківських депозитів на випадок їх втрати внаслідок банкрутства банку.

Сутність та економічний зміст страхування фінансових ризиків. Характеристика окремих видів страхування фінансових ризиків: страхування втрати прибутку (доходу) внаслідок знищення застрахованого майна; страхування ризику неплатежу, ризику невиконання договірних зобов'язань.

Тема 10. Страхування автотранспортних ризиків

Необхідність і значення страхування автотранспортних ризиків. Поняття автотранспортного страхування, його сутність.

Об'єкти страхування. Сучасний стан і перспективи розвитку системи автотранспортного страхування в Україні. Характеристика об'єктів страхування. Варіанти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхові ризики та страхові випадки.

Страхова сума. Страховий тариф. Фактори, що впливають на розмір страхового тарифу. Франшиза. Пільги страхувальникам. Оцінка збитків. Страхове відшкодування.

Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів.

Форми страхування. Суб'єкти страхування. Об'єкти страхування. Страхові ризики та страхові випадки. Обсяг страхової відповідальності.

Визначення обсягу й порядок відшкодування збитків. Страхування відповідальності автоперевізника за вантаж. Обсяг страхової відповідальності. Страхові ризики та страхові випадки. Порядок відшкодування збитків. Страховий захист громадян від нещасних випадків на автомобільному транспорті.

Тема 11. Страхування авіаційних ризиків

Необхідність та особливості страхування авіаційних ризиків. Законодавча база авіаційного страхування. Авіаційний поліс Ллойда. Особливості розвитку авіаційного страхування в Україні.

Обов'язкові та добровільні види авіаційного страхування.

Обов'язкове авіаційне страхування цивільної відповідальності: страхування повітряних суден; страхування відповідальності повітряного перевізника за шкоду, заподіяну пасажиром, багажу, вантажу; страхування відповідальності експлуатанта повітряного судна за шкоду, заподіяну третій особі; страхування членів екіпажу повітряного судна та іншого авіаційного персоналу; страхування працівників замовника авіаційних робіт, пов'язаних із забезпеченням технологічного процесу під час виконання авіаційних робіт.

Добровільні види авіаційного страхування. Страхування вантажів, що перевозяться авіаційним транспортом. Страхування відповідальності обслуговування повітряного простору. Інші види авіаційного страхування.

Страховий захист громадян від нещасних випадків на повітряному транспорті. Види страхування й умови їх здійснення.

Космічне страхування та його роль у забезпеченні економічного захисту космічної діяльності держави при реалізації космічних проектів. Характеристика ризиків космічних проектів. Види обов'язкового страхування космічних ризиків.

Особливості системи перестраховування авіаційних та космічних ризиків.

Тема 12. Страхування майна і відповідальності громадян

Необхідність і значення страхового захисту майна громадян. Розвиток і сучасний стан страхування особистої власності громадян. Види послуг страхових компаній громадянам - власникам майна.

Суб'єкти страхування. Страхування будівель і споруд. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхове забезпечення. Страхова оцінка будівель і споруд. Страхова премія. Пільги страхувальникам. Оцінка збитку.

Страхове відшкодування. Страхування тварин у господарствах громадян.

Страхування домашнього майна. Інші види страхування майна громадян. Страховий захист відповідальності громадян перед третіми особами. Види й форми страхування.

Страхування особистої відповідальності власників будівель. Страхування особистої відповідальності власників домашніх тварин. Страхування професійної та іншої відповідальності.

**4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ З ДИСЦИПЛІНИ
«СТРАХОВІ ПОСЛУГИ»**

	Кількість годин					
	Лекції	Практ. заняття	ІРС	Тренінг	СРС	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи надання страхових послуг. Особливості страхових послуг в особистому страхуванні та страхуванні підприємницьких ризиків						
Тема 1. Страхові послуги та особливості їх реалізації	2	1	1	3	7	Тести, питання
Тема 2. Порядок укладання та ведення страхових угод	3	1			8	Тести, питання
Тема 3. Страхові накопичувальні послуги	2	1			8	Тести, питання
Тема 4. Страхові послуги у разі нещасних випадків	2	1			7	Тести, питання, задачі
Тема 5. Медичне страхування	3	1			8	Тести, питання, задачі
Тема 6. Страхування підприємницьких ризиків	3	1			9	Тести, питання, задачі
Змістовий модуль 2. Страхові послуги у сфері майнового страхування та страхування відповідальності						
Тема 7. Страхування сільськогосподарських ризиків	2	1	2	3	9	Тести, питання, задачі
Тема 8. Страхування технічних ризиків	3	1			8	Тести, питання, задачі
Тема 9. Страхування кредитних і фінансових ризиків	3	2			8	Тести, питання, задачі
Тема 10. Страхування автотранспортних ризиків	3	1			8	Тести, питання, задачі
Тема 11. Страхування авіаційних ризиків	3	1			7	Тести, питання, задачі
Тема 12. Страхування майна і відповідальності громадян	3	2			8	Тести, питання, задачі
Разом	32	14	3	6	95	

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1

Страхові послуги та особливості їх реалізації. Порядок укладання та ведення страхових угод.

Питання для обговорення:

1. Сутність та характерні ознаки страхових послуг.
2. Класифікація страхових послуг.
3. Страхові посередники на ринку страхових послуг.
4. Нетрадиційні канали реалізації страхових послуг та їх характеристика.
5. Роль та значення реклами на ринку страхових послуг.
6. Поняття договору страхування та порядок його укладання.
7. Права та обов'язки суб'єктів страхових відносин.
8. Відмова у страхових виплатах. Припинення дії договору страхування.

Практичне заняття 2

Страхові накопичувальні послуги. Страхові послуги у разі нещасних випадків.

Питання для обговорення:

1. Особливості реалізації страхових послуг щодо страхування життя.
2. Таблиці смертності та мета їх використання в страхуванні життя.
3. Види страхових послуг щодо захисту життя.
4. Страхові послуги щодо довічної пенсії.
5. Нещасні випадки та їх класифікація.
6. Сутність та особливості страхових послуг у разі нещасних випадків.
7. Добровільні страхові послуги у разі нещасних випадків.
8. Обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті.

Практичне заняття 3

Медичне страхування. Страхування підприємницьких ризиків.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика та форми медичного страхування.
2. Обов'язкове медичне страхування громадян.
3. Добровільна форма медичного страхування.
4. Медичне страхування осіб, що від'їжджають за кордон.
5. Права і обов'язки сторін страхових відносин в сфері медичного страхування.
6. Існуючий стан та перспективи розвитку медичного страхування в Україні.
7. Зарубіжний досвід проведення медичного страхування та можливості його запровадження в Україні.
8. Суть страхування підприємницьких ризиків.
9. Основні умови страхування ризику втрати майна суб'єктами підприємницької діяльності.
10. Фактори, що впливають на величину страхових тарифів та порядок сплати страхових премій.
11. Порядок укладання підприємцем договору страхування ризику втрати майна та припинення його дії.

Практичне заняття 4

Страхування сільськогосподарських ризиків. Страхування технічних ризиків

Питання для обговорення:

1. Обов'язкове страхування врожаю сільськогосподарських культур та багаторічних насаджень державними сільськогосподарськими підприємствами, врожаю зернових

- культур та цукрових буряків сільськогосподарськими підприємствами всіх форм власності.
2. Обов'язкове страхування деяких видів тварин.
 3. Правила добровільного страхування майна сільськогосподарських підприємств, орендарів, селянських.
 4. Добровільне страхування тварин, що належать сільгоспвиробникам та приватним особам.
 5. Суть, види та об'єкти страхування технічних ризиків.
 6. Страхування монтажних ризиків.
 7. Страхування машин від поломки.
 8. Страхування електронного устаткування.

Практичне заняття 5-6

Страхування кредитних і фінансових ризиків. Страхування автотранспортних ризиків.

Питання для обговорення:

1. Економічний зміст страхування кредитних ризиків.
2. Організаційні форми страхування кредитів.
3. Страхування депозитів.
4. Страхування від втрат прибутку.
5. Необхідність, сутність та розвиток системи автотранспортного страхування.
6. Урегулювання питань щодо завданих збитків у страхуванні авто каско.
7. Обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.
8. Моторне (транспортне) страхове бюро України, його функції.

Практичне заняття 7

Страхування авіаційних ризиків. Страхування майна і відповідальності громадян

Питання для обговорення:

1. Загальні відомості про авіаційне страхування.
2. Законодавча база та вимоги до проведення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації.
3. Види обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації.
4. Добровільні види авіаційного страхування.
5. Космічне страхування.
6. Особливості, сутність та основні умови страхування майна громадян.
7. Страхування будівель громадян.
8. Страхування домашніх тварин.
9. Страхування домашнього майна.
10. Страхування відповідальності громадян.
11. Зарубіжний досвід страхування майна громадян та можливості його запровадження в Україні.

6. ТРЕНІНГ З ДИСЦИПЛІНИ

Тренінг – це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навиків того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі.

Метою тренінгу є узагальнення теоретичних знань, вмінь та навиків отриманих студентами під час вивчення навчальної дисципліни «Страхові послуги» та застосування їх в практичній діяльності.

Організація і порядок проведення тренінгу

1. Вступна частина передбачає актуалізацію теми тренінгового заняття та структурування процесу його проведення; ознайомлення студентів з метою тренінгу, його

завданнями, процедурою проведення, очікуваними результатами; представлення програми тренінгу.

2. Організаційна частина полягає у створенні робочого настрою в колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття, формуванні робочих груп студентів, визначенні завдань та розподілі ролей; забезпечення учасників тренінгу роздатковим матеріалом.

3. Практична частина передбачає виконання тренінгових завдань у групах із використанням базових та інноваційних методів проведення тренінгу за визначеною темою (проблемою). Підготовка презентаційних матеріалів за результатами виконання тренінгового завдання.

4. Підведення підсумків передбачає презентацію практичної роботи в групах; обговорення результатів виконання завдань, обмін думками з проблематики теми тренінгу, підведення підсумків, оцінку результативності роботи в групах та досягнення поставлених цілей тренінгу.

Завдання тренінгу

1) На прикладі окремої страхової компанії провести фінансовий аналіз та оцінку фінансового стану страховика:

1.1. Розглянути фінансову звітність компанії (баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух коштів) за останні декілька років;

1.2. Провести горизонтальний аналіз (аналіз змін показників за декілька періодів для визначення тенденцій) та вертикальний аналіз (аналіз структури статей фінансової звітності відносно загальних показників (наприклад, частка власного капіталу в загальних активах)).

2) Дослідити стан та проблеми розвитку майнового страхування в Україні:

2.1. Вивчити поточні показники ринку: обсяги страхових премій, виплат, рентабельність, кількість договорів, учасники ринку тощо. Виявити провідних страховиків та їх частку на ринку;

2.2. Аналіз законодавчих, економічних та соціальних факторів, що впливають на розвиток особистого страхування. Оцінити проблеми, з якими стикаються страхові компанії: низький рівень довіри клієнтів, недостатня фінансова грамотність, недосконалість регуляторних норм тощо.

Підсумкова оцінка за тренінг визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання двох завдань тренінгу.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота студентів включає виконання 2 завдань:

1) Виконайте реферат (презентація результатів дослідження) на одну із нижче наведених тем (на вибір студентів):

1. Особливості укладення договорів особистого страхування.
2. Перспективи розвитку страхування життя в Україні.
3. Послуги з медичного страхування конкретної страхової компанії.
4. Послуги з медичного асистансу: особливості, проблеми, перспективи.
5. Вимоги законодавства України щодо страхових посередників.
6. Переваги і недоліки прямого продажу і продажу страхових послуг через різних страхових посередників.
7. Види обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації.
8. Пенсійне страхування та особливості його регулювання в законодавстві України.
9. Фактори, які сприяють розвитку сфери страхових послуг в Україні.
10. Права і обов'язки страховика та страхувальника.
11. Довічне страхування життя.
12. Послуги з медичного страхування.
13. Міжнародний досвід страхування підприємницьких ризиків.
14. Міжнародний досвід страхування відповідальності.

15. Міжнародний досвід особистого страхування.

Загальні вимоги до оформлення результатів виконаних завдань самостійної роботи: шрифт – Times New Roman; розмір шрифту – 14 кегель; інтервал між рядками – півтора; абзац – 12,5 мм, поля: верхнє і нижнє – 20 мм, лівє – 25 мм, правє – 15 мм; нумерація сторінок – у правому верхньому куті; обсяг для реферату – 10-15 сторінок друкованого тексту.

2) Розв'язання практичних задач (варіант студент обирає згідно порядкового номеру в списку групи).

ВАРІАНТ 1

Задача 1. Державне племінне господарство застрахувало за обов'язковим страхуванням тварин 6 племінних корів. Страхова сума за кожену голову встановлена в розмірі 15 тис. грн. Страховий тариф – 5% від страхової суми. Протягом часу дії договору одна корова загинула внаслідок удару електричним струмом і була реалізована на м'ясо. Норматив виходу м'яса від живої ваги корови – 40%, вага тварини – 800 кг. Фактично було реалізовано м'ясо вагою 400 кг за ціною 25 грн. за один кілограм. Визначити: 1) страховий платіж за застраховану групу тварин; 2) страхове відшкодування за загиблу тварину.

Задача 2. Позичальник узяв кредит в сумі 50 млн. грн. строком на рік. Проценти за кредит складають 40% річних. Межа відповідальності страховика – 90%. Тарифна ставка – 3%. Визначити суму страхових платежів та страхового відшкодування, що отримає страхувальник в разі неповернення суми боргу.

ВАРІАНТ 2

Задача 1. Яблуневий сад у сільськогосподарському підприємстві на площі 40 га потерпів від весняних заморозків в період цвітіння. Врожай саду застрахований у розмірі 70% вартості врожаю, виходячи з середньої за останні 5 років врожайності. Вартість врожаю з 1 га – 44 000 грн. (400 грн. х 110 ц). В поточному році з площі насадження 40 га було зібрано 3 400 ц яблук. Визначити суму страхового відшкодування за недобір врожаю яблук.

Задача 2. Відповідальність товаровиробника застрахована на суму 300000 грн. П'ятеро потерпілих вимагають від товаровиробника відшкодування шкоди, завданих їхньому здоров'ю на суму 80000 грн. Визначити: розмір сплачених страхувальником страхових внесків за 5 місяців (термін дії договору – 18 місяців) при встановленому розмірі страхового тарифу – 1%; розмір отриманого страхового відшкодування кожним потерпілим.

ВАРІАНТ 3

Задача 1. Підприємство подало заяву про страхування майна від вогню та інших небезпек у розмірі 80% його вартості терміном на 10 місяців за умовами стандартного страхового полісу. Вартість майна, узгоджена сторонами страхової угоди, така: будівлі та споруди – 3 млн. грн.; машини, обладнання та устаткування – 4 млн. грн.; сировина та матеріали – 2 млн. грн.; незавершене виробництво – 1 млн. грн.; готова продукція – 5 млн. грн. Ставки страхової премії за окремими ризиками (незалежно від виду майна) такі: пожежа – 0,7%; удар блискавки – 0,1%; вибух газу, що використовується у побутових потребах – 0,2%; стихійні лиха – 0,2%; крадіжка зі зломом – 0,3%; проникнення води з сусідніх приміщень – 0,1%. Обчислити розмір страхової премії виходячи з того, що вона встановлюється пропорційно терміну дії договору страхування.

Задача 2. Підприємство отримало від банку кредит на суму 25 млн. грн. строком на 4 місяці. По закінченню терміну страхування страхувальник не повернув банку борг та відсотки за користування кредитом. Плата за кредит становить 60% річних. Визначити страхове відшкодування, якщо банк уклав зі страховою компанією договір страхування ризику непогашення кредиту і відповідальність страховика становить 70%.

ВАРІАНТ 4

Задача 1. Фермерське господарство висіяло яру пшеницю на площі 20 га, і яка була повністю пошкоджена градом. З метою збільшення виходу продукції фермер підсіяв її таким же сортом. Врожай дав валовий збір 400 центнерів. Середньорічна врожайність пшениці за

попередні 5 років 26 центнерів з га. Витрати на підсів становили 2400 грн. Ціна 1 центнера пшениці за попередній рік 80 грн. Врожай страхується на 75%. Страховий тариф становить 8% від страхової суми. Визначити величину страхового платежу, розмір збитку і величину страхового відшкодування.

Задача 2. Повітряне судно цивільної авіації обслуговує 5 чоловік. Експлуатант повітряного судна уклав договір обов'язкового страхування життя і здоров'я членів екіпажу і обслуговуючого персоналу. Назвіть страхову суму на одну застраховану особу. Визначте страховий платіж. Припустимо, що внаслідок авіаційної події три члени екіпажу загинули, один набув інвалідності першої групи, а один став інвалідом другої групи. Яким буде обсяг страхової виплати за кожним випадком.

ВАРІАНТ 5

Задача 1. Частина страхових резервів зі страхування життя (1210 тис. грн.) компанія має намір розмістити у цінних паперах. Зокрема, обрано такі категорії активів: акції та облігації українських емітентів; акції, облігації іноземних емітентів та цінні папери іноземних держав; облігації місцевих позик; іпотечні сертифікати. Визначити, який максимальний обсяг вкладень може здійснити страхова компанія у кожний вид цінних паперів, якщо загальна величина страхових резервів із страхування життя 3875 тис. грн.

Задача 2. Визначити величину страхового платежу, котру страхова компанія повинна повернути страхувальнику внаслідок дострокового припинення договору медичного страхування за вимогою страхувальника згідно з такими даними: термін, на який укладено договір страхування – 9 місяців; період часу, впродовж котрого діяв договір – 3 місяці; страховий платіж, сплачений страхувальником згідно з договором страхування – 60 тис. грн.; виплата страхових сум за цим договором на здійснювалася; величина нормативних витрат на утримання страхової компанії – 15 %.

При оцінці результатів самостійної роботи враховуються: глибина та всебічність розкриття змісту завдання; рівень володіння навчальним матеріалом, винесеним на самостійну роботу; самостійність, аргументованість, оригінальність викладу самостійно опрацьованого матеріалу й вирішення проблеми; відображення власної позиції.

Підсумкова оцінка за самостійну роботу визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання завдань самостійної роботи. Максимальна кількість балів за завдання самостійної роботи становить 100 балів. Кожен студент повинен виконати два завдання з переліку винесених на самостійну роботу.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні заняття, індивідуальна робота, консультації, самостійна робота, робота у групах, метод опитування, тестування, ситуативне моделювання, реферування, виконання КППЗ, підготовка і презентація проектів.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни «Страхові послуги» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування, тестування;
- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання результатів самостійної роботи студентів;
- наукова дискусія;
- інші види індивідуальних і групових завдань;
- залік.

10. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів заборонено.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

11. КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал (за 100-бальної школою) з дисципліни «Страхові послуги» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3
40%	40%	5%	15%
<i>Поточне оцінювання</i>	<i>Модульний контроль</i>	<i>Тренінг</i>	<i>Самостійна робота</i>
<i>Підсумкова оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (кожен здобувач має бути оцінений не рідше як раз на два заняття)</i>	<i>Модульна робота по темах 1-12</i>	<i>Підсумкова оцінка за тренінг визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання двох завдань тренінгу.</i>	<i>Підсумкова оцінка за самостійну роботу визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання завдань самостійної роботи.</i>

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

12. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№ з/п	Найменування	Номер теми
1.	Технічне забезпечення: мультимедійний проєктор, ноутбук, проєкційний екран.	1-12
2.	Базове програмне забезпечення: ОС Windows. Стандартне програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office (Word, Excel, PowerPoint, Microsoft Visio). Телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Google Chrome, Viber тощо).	1-12
3.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності).	1-12
4.	Комунікаційне програмне забезпечення Zoom для проведення занять в режимі on-line (за необхідності).	1-12

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Аберніхіна І. Г., Сокиринська І. Г. Фінанси страхових організацій : навч. посіб. Дніпро: Пороги, 2019. 198 с.
2. Грубінка І. Особливості формування ринку страхових послуг в Україні. Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія : Економіка АПК. 2021. № 28. С. 79-83.
3. Дрималовська Х. В. Основні риси сучасного світового ринку страхових послуг. Бізнес Інформ. 2021. № 4. С. 36-41.
4. Жабинець О. Й. Особливості та пріоритети розвитку ринку страхових послуг в умовах пандемії COVID-19. Бізнес Інформ. 2021. № 10. С. 330-336.
5. Журавка О. С. Бухтіарова А. Г., Пахненко О. М. Страхування : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
6. Клапків Л. М., Клапків Ю. М., Свірський В. С. Фінансові ризики в діяльності страхових компаній: теоретичні засади, сучасні реалії та прагматизм управління : монографія. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2020. 171 с.
7. Клапків Ю. М., Свірський В. С. Проблеми функціонування ринку страхових послуг в умовах поширення COVID -19. Економіка. Фінанси. Право. 2021. № 2. С. 5-9.
8. Климаш Н. І. Проблеми підвищення рівня споживання страхових послуг в Україні. Бізнес Інформ. 2020. № 4. С. 357-363.
9. Клименко О. В. Удосконалення державного регулювання ринку страхових послуг. Державне управління та місцеве самоврядування. 2020. Вип. 2. С. 99-107.
10. Конарівська О. Б. Оцінка доходів страхових компаній на ринку страхових послуг України. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. 2020. Вип. 1. С. 92-110.
11. Кривицька О. Р. Аналіз діяльності суб'єктів ринку страхування життя : монографія; Нац. ун-т "Остроз. акад.". Острог : 2019. 359. с.
12. Осадець С. С. Розвиток сучасних інноваційних технологій на ринку страхових послуг. Інноваційна економіка. 2020. № 1-2. С. 194-195.
13. Плиса В. Й. Страхування: Підручник, 2-ге вид, виправлене й доповнене. К : Каравела, 2019. 512 с.
14. Про затвердження напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів: Постанова Кабінету Міністрів України №1211 від 17.08.2002 р. Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1211-2002-п>.
15. Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті: Постанова Кабінету Міністрів України № 959 від 14. 08. 1996 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-96-%D0%BF#Text>
16. Про затвердження Положення про обов'язкові критерії та нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій

- страховика: Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг №850 від 07.06.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18#Text>
17. Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї: Постанова Кабінету Міністрів України № 402 від 29.03.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/402-2002-%D0%BF#Text>
 18. Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам: Постанова Кабінету Міністрів України № 944 від 09. 07. 2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/944-2002-%D0%BF#Text>
 19. Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного і санітарно-епідеміологічного характеру: Постанова Кабінету Міністрів України № 1788 від 16. 11. 2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-2002-%D0%BF#Text>
 20. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України № 1961–IV від 01.07.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15#Text>
 21. Про страхування: Закон України № 85/96 від 07. 03. 1996 р. з останніми змінами і доп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>
 22. Терещенко Т. Є., Заволока Л. О., Пономарьова О. Б. Страхування : навч. посібник. Дніпро : Ун-т мит. справи та фінансів, 2020. 220 с.
 23. Уралова Ю. П. Господарсько-правове регулювання посередницької діяльності у сфері страхування : монографія; Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса. Вінниця : ТВОРИ, 2019. 163 с.
 24. Якимова Н. С. Світова практика функціонування систем страхування по безробіттю в умовах трансформації поведінкових моделей суб'єктів ринку праці. Бізнес-навігатор. 2019. Вип. 6.1-2. С. 125-131.
 25. Duckett S., N. Kristina. The history and purposes of private health insurance. Grattan Institute. 2019. URL: <https://grattan.edu.au/report/the-history-of-private-health-insurance/>
 26. Hala L. Results of analysis and forecasting of the main financial indicators of the health insurance market development in Ukraine. EUREKA: Health Sciences. 2019. № 6. P. 72–82. URL: <https://journal.eu-jr.eu/health/article/view/1061>
 27. Lisovska O. Health insurance in the Ukrainian insurance market. Theoretical and empirical scientific research: concept and trends: Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference, July 24, 2020. Oxford, United Kingdom : Oxford Sciences Ltd. & European Scientific Platform. Vol. 1. P. 26–28. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/3972/3905>
 28. Pierpaolo Marano. Navigating InsurTech: The digital intermediaries of insurance products and customer protection in the EU. June 12, 2019. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1023263X19830345>
 29. Shcherbakov V., Svyystun L. Зміни в державному регулюванні ринку страхових послуг України: безпековий аспект. Економіка і регіон. 2021. № 2. С. 86-92.
 30. Torben M. Andersen, Giuseppe Bertola, Clemens Fuest, Cecilia Garcia-Peñalosa, Harold James, JanEgbert Sturm, Branko Urošević. Insurance and Solidarity – National and EU Perspectives. EEAG Report on the European Economy Chapter 3: Risk. 2020, pp. 15-20. URL: <https://www.cesifo.org/en/publications/2021/article-journal/chapter-1-macroeconomic-conditions-and-outlook>